

BESTRIJDING EXOTEN TE LIJF

Samen strijden tegen duizendknoop en berenklauw

Niets doen is geen optie. In toom houden het minste. Terugdringen de wens. De strijd tegen reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop is nog niet gestreden. Tijd om de krachten te bundelen.

Michel Hasselerharm
Hengelo/Enschede

De strijd is niet meer te winnen. We zullen moeten wennen aan de aanwezigheid van de reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop en reuzenbalsemien in onze tuinen en het openbaar groen. „Het idee dat we die nog kwijtraken, is een illusie”, zegt Walter van Dijk van Gildebor. „Maar ik geloof ook niet in het niet-bestrijden. Ze in toom houden is het minimale dat we moeten willen, maar het liefst dringen we ze terug.” Van Dijk, groenspecialist bij Gildebor en verantwoordelijk voor de bestrijding van zogenoemde invasieve exoten in Hengelo, is blij dat er wordt gewerkt aan een regionale aanpak. „Daar moeten we ook niet veel langer mee wachten. Anders loopt het nog net zo uit de hand als in Engeland, waar ze inmiddels miljarden kwijt zijn aan de bestrijding.”

Strijd

De strijd in Hengelo begon in 2013. In eerste instantie ging het vooral om de reuzenberenklauw. Een prachtig plant, met grote bloemen aan de buitenkant maar gif van binnen. Aanraking zorgt voor vreselijke brandwonden. Bij mensen, maar ook bij honden. Daarom kreeg de bestrijding van die plant prioriteit. Op dit moment zijn er in Hengelo nog 101 locaties bekend, waar de plant groeit. Dat varieert van een enkele plant tot een bos. Daarbij gaat het alleen om plekken in het openbaar groen. Hoeveel er in particuliere tuinen staan, durft Van Dijk niet te zeggen. „Het is een mooie plant en als niemand er verder aan komt, kunnen ze ook rustig blijven staan. Dus het zullen er best wel wat zijn.” Nadeel is wel dat ze zich via de zaden verspreiden en zo ook in het openbaar groen terechtkomen. „Als dan een hond langs komt snuffelen, kan dat heel vervelende gevolgen hebben.”

Reuzenberenklauw

Japanse duizendknoop

Reuzenbalsemien

De grootste concentraties bevinden zich langs de spoorlijn. De zaden reizen als het ware mee met de treinen. „En Pro-Rail doet niet zoveel aan de bestrijding. Een keer maaien per jaar en dat is het wel.” Ook langs het Twentekanaal komt de reuzenberenklauw relatief veel voor en in Hengelo Noord (Slangenbeek en Hasseler Es), onder meer langs de beken. De laatste jaren komt de Japanse duizendknoop meer en meer in beeld. De nagenoeg onuitroeibare woekerplant

Het idee dat we die planten nog kwijtraken is een illusie

– Walter van Dijk, groenspecialist

veroorzaakt weliswaar geen pijn, maar wel veel schade. Andere planten worden weggedrukt en wortels breken soms zelfs door het asfalt heen. Van Dijk heeft in Hengelo elf locaties in beeld waar de duizendknoop in het openbaar staat. Dat is, zeker in vergelijking met Enschede, niet veel. Voor zover hem bekend zijn in Hengelo ook nog geen bouwkvavels teruggegeven of aangeast door de aanwezigheid van de woekerplant. „We houden 'm redelijk in toom.” Zonder al te hoge kosten, want volgens Van Dijk is Hengelo jaarlijks 'slechts' een kleine 3.000 euro kwijt voor twee bestrijdingsrondes per jaar.

Gifvrij

Het verschil met Enschede is ontstaan doordat Hengelo gif is blijven spuiten. Terwijl Enschede tot vorig jaar de strijd volledig 'gifvrij' probeerde te voeren. Laatstelijk door heet water in de wortels te spuiten. „Wij hebben ook wel andere methodes geprobeerd. Ook in combinatie met heet

water. Maar uiteindelijk is gif het enige dat echt werkt”, zegt Van Dijk. En dan met name glyfosaat, dat onder meer in het middel Roundup zit. Een gif dat tot enkele jaren geleden nog door veel gemeentes werd gebruikt, maar inmiddels als algemeen bestrijdingsmiddel in de ban is gedaan omdat het kankerverwekkend zou zijn. „Maar je mag het nog wel gericht gebruiken om invasieve exoten te bestrijden.” Ook Enschede doet dat inmiddels.

Doorgeslagen

Volgens Van Dijk is Nederland een beetje doorgeslagen in de angst voor bestrijding met gif. Al wil hij de gezondheidsrisico's bij overmatig gebruik niet bagatelliseren. „Maar bij gericht gebruik is het niet erger dan de medicijnresten die in ons drinkwater zitten. En ik gebruik liever vier liter gif om het in de hand te houden, dan 40 liter bij de bestrijding omdat het uit de hand is gelopen.” Het vreemde is ook, vindt Van Dijk, dat particulieren Roundup nog wel mogen gebruiken. „Maar professionals, zoals de groenbedrijven, dus niet. Terwijl zij weten hoe ze er mee om moeten gaan.” Volgens de Bornenaar zou er ook wel wat meer mogen worden gedaan aan de voorlichting aan burgers. Dat een al dan niet zilver gespoten tak duizendpoot van het tuincentrum erg leuk kan staan in een kerststukje, maar dat die tak daarna niet in de groene container moet worden gegooid. „Want dan verspreid die zich weer vrolijk verder. Beter is het om hem bij het restafval te doen.”

Status quo

Ook als de strijd tegen exoten als de reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop en reuzenbalsemien straks geëindigd is in een soort 'status quo', is de strijd tegen schadelijke planten nooit gestreden. Van Dijk heeft de volgende vijand al in het vizier: het jakobskruiskruid. Mooie gele bloempjes, die giftig zijn voor de meeste zoogdieren en dodelijk voor paarden. Die vooral in wegbermen en natuurgebieden voorkomt, maar via de wind ook meer en meer aan de randen van weilanden verschijnen. „Als ze bloeien, is er weinig aan de hand. Dan grazen de paarden er netjes omheen. Maar als ze het via maaisel binnekrijgen, kunnen ze er dood aan gaan.”

◀ Walter van Dijk, groenspecialist bij Gildebor.

FOTO ANNINA ROMITA

Regionale aanpak duizendknoop in de maak

De strijd tegen schadelijke en nagenoeg onuitroeibare exoten, wordt in Twente samen gevoerd.

Michel Hasselerharm
Enschede/Hengelo

Onder aanvoering van Hengelo en Enschede werken de Twentse gemeenten aan een gezamenlijke aanpak van zogenoemde invasieve exoten als reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop. Daarbij wordt ook een beroep gedaan op de provincie Overijssel. Die bemoeit zich in de ogen van veel Twentse gemeenten nog veel te weinig met de aanpak van de schadelijke planten.

Met name de duizendknoop zorgt meer en meer voor problemen. De woekerplant is nagenoeg onuitroeibaar en de wortels zijn zo

sterk dat ze zelfs door asfalt heen kunnen breken. De plant is niet giftig, maar verdringt elke andere plant. Met name Enschede lijdt schade door de snel oprukkende exoot. Vanwege de toenemende kosten van de bestrijding, maar ook doordat bouwkvavels waar de plant voorkomt moeilijker te verkopen zijn of op z'n minst extra bestrijdingsmaatregelen behoeven.

Giftig

De reuzenberenklauw is wel giftig en kan bij aanraking vreselijke brandwonden veroorzaken. Andere schadelijke planten die bestreden worden zijn de reuzenbalsemien, die weliswaar aantrekkelijk is voor bijen en insecten maar inheemse planten verdringt en erosief is voor beektaluds, en de ambrosia, een van de ergste hooi-

koortsplanten. Enschede heeft het voortouw in de gezamenlijke aanpak, maar wil nog geen toelichting geven. Daarvoor zijn de plannen volgens een woordvoester te prematuur. Ook het zojuist aangetreden college is er nog onvoldoende op de hoogte. Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel en Waterschap Vechtstromen zouden meedoen.

Enschede en Hengelo werken sinds 2017 al samen in de bestrijding. Samen met Waterschap Vechtstromen, Landschap Overijssel en Vereniging Natuurmonumenten is een werkgroep gevormd om meer lijn te krijgen in de bestrijding van de schadelijke exoten. Door de bestrijding beter op elkaar af te stemmen, moet verdere verspreiding van de planten zoveel mogelijk worden voorkomen.

BOUWKAVELS

Vijf 'besmette' kvavels op 't Vaneker

Op 5 van de 260 kvavels op ontwikkelingsgebied 't Vaneker, het voormalige militaire complex Zuidkamp in Enschede Noord, is de Japanse duizendknoop aangetroffen. Dat heeft er volgens projectmanager Rien Wilderink nog niet toe geleid dat er kvavels zijn teruggegeven. Wel moeten er extra bestrijdingsmaatregelen worden genomen. Zo wordt er drie keer per jaar gericht ge-

spoten met het bestrijdingsmiddel Roundup en gemaaid. „Daardoor houden we het beheersbaar. Maar we kunnen nooit 100 procent garanderen dat de duizendknoop weg is, want er kunnen altijd sporen overblijven.”

Van de vijf aangetaste kvavels zijn er al vier verkocht en voor de vijfde is een gegadigde, meldt Wilderink. Bij de verkochte kvavels wordt nazorg gepleegd. „Maar

het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, dus de kopers zullen ook zelf beperkt maatregelen moet nemen.”

In oktober komen er op 't Vaneker vijftien nieuwe kvavels op de markt. Bij de verkoopinformatie komt ook een folder waarin potentiële kopers alert worden gemaakt op mogelijke aanwezigheid van de duizendknoop.